

Epoki literackie – mapa lektur i idei

Antyk
Źródło kultury
srodziennej

Tu znajdziesz
● Początki humanizmu, demokracji
● Klasyzm – wzory piękna, estetyki, kanonów sztuki
● Recepty filozoficzne na szczęście – w tym stoicyzm i epikureizm

Lektury
● Kłof Edyg Soloklesa – tragedia grecka
● Iliada Homera – epos
● Piesni Horacego – pieśni
Postacie
● Edyg
● Hektor, Achilles, Odyszeusz
Terminy do zapamiętania na zawsze
● Tragizm
● Klasycyzm
● Mitologia
● Idealizm

STAROŻYTNÓŚĆ

Biblia
Źródło kultury
chrześcijańskiej

Tu znajdziesz
● Kodeks etyczny uznawany przez wyznawców judaizmu i chrześcijaństwa
● Wzorce postępowania i wyobrażenie Boga, szatana, dzieł ludzkości

Postacie
● Heob – awatowany na próbę wiary
● Chrystus – ukrzyżowany Zbawiciel świata
Terminy do zapamiętania na zawsze
● Dekalog
● Apokalipsa
● Pasja
● Vanitas

RENEZANS

Tu znajdziesz
● Humanizm – człowiek staje się centralną wartością

● Odrodzenie wartości antyku
● Szacunek dla wiedzy i poznania świata
● Reformację – rozłam religijny w Europie
● Prymat materii nad duchem, uznanie zycia i piękna świata
● Odkrycia geograficzne – zmianę świadomości ludzi

Lektury
● Piesni, fraszki, treny Jana Kochanowskiego
● Maktel Srebrzaka – dzieło z przełomu wieków
Postacie
● Ziemiann polski (rodzi się tradycja szlachecka)
● Orszek bohatera literatury: Urszula Kochanowska

Terminy do zapamiętania na zawsze
● Humanizm
● Renesans
● Liryka funeralna

OSWIECENIE

Tu znajdziesz
● Uznanie wiedzy i nauki

● Wskrzeszenie klasycyzmu
● Dążenie do reform społeczeństwa
● Ważne dokumenty: Wiślicki, Wielki kodeks francuski, Konstytucję Stanów Zjednoczonych, Konstytucję 3 maja
● Racjonalizm, empiryzm w postrzeganiu świata
● Sentymentalizm – nurt eksponujący uczucie, jednostkę ludzką

Lektury
● Satyry, baiki Ignacego Krasińskiego
Postacie
● Reformator walczący o losy kraju
● Samota – krytykowany za egoizm stanowiący
● Robinson Crusoe – zaradnik rozbitek na bezludnej wyspie

Terminy do zapamiętania na zawsze
● Racjonalizm
● Encyklopedyści
● Walterianizm
● Homo viator

POZYTYWIZM

Tu znajdziesz
● Powrót wiary w naukę, konieczność oświecania społeczeństwa

● Realizm – dominacja prozy w literaturze
● Postulat pracy u podstaw pracy organizmnej
● Racjonalizm w obserwacji i opisie świata
Lektury
● Potop Sienkiewicza
● Lalka Prusa
● Nad Niemcem Orzeszkowej
● Nowele Konopnickiej, Orzeszkowej, Prusa

Postacie
● Polski szlachciz patriotą – pozytywne oblicze samarytanizmu w powieści Sienkiewicza
● Stanisław Wokulski – bohater realistyczny, ale spadkobierca romantyków
● Justyna Orzeska – kobieta, która walczy ze stereotypami

Terminy do zapamiętania na zawsze
● Realizm
● Wielki powieści
● Organizmizm

DWUDZIESTOLECIE MIĘDZYWOJENNE

Tu znajdziesz
● Dynamikę rozwoju cywilizacji: kino, auto, aeroplan

● Fascynację eksperymentem, nauką
● Awangardę w sztuce
Lektury
● Mistrz i Malgierata Bułhakowa
● Procy Kafki
● Grzesiek Natkowskiej
● Przewodnik Zeromskiego
● Fidyliarke Gombrowicza
● Szwagry Wilkowskiego
● Poezję Skamandytów (Tymon, Iwaszkiewicz)

Postacie
● Everyman – człowiek każdy, reprezentant wszystkich ludzi
● Poeta radosny wyzwolony z misji pisania o tragedii narodu
● Dorobkiewicz idący po trupach do kariery – Ziembicki

Terminy do zapamiętania na zawsze
● Awangarda
● Parabola
● Futuryzm

Antyk

Średniowiecze

Renesans

Barok

Oświecenie

Romantyzm

Pozytywizm

Młoda Polska

Dwudziestolecie międzywojenne

Współczesność

ŚREDNIOWIECZE

Tu znajdziesz
● Teocentryzm kultury – Bóg i wiara dominują jako wartości nadrzędne

● Kult męskiny w literaturze
● Uniwersalizm kultury europejskiej
● Prymat wiary nad wiedzą
● Epos rycerski
Lektury
● Bajowidzia
● Boska komedia Dantego – epos na przełomie epok

Postacie
● Rycerz Roland – ikona kultury rycerskiej
● Karol Wielki – wzór władcy
● Święty Franciszek z Asyżu – nietypowy święty głoszący ideę Boga jako miłość
Terminy do zapamiętania na zawsze
● Barok
● Danse macabre
● Ars moriendi

BAROK

Tu znajdziesz
● Boga i wiary

● Dominację motywu vanitas
● Przewagę wyrazu uczuć nad odwołaniem świata w sztuce
● Wskrzeszenie danse macabre
● Motyw szatana, piekła, śmierci
Lektury
● Świętość Moliera
● Poezja polskich poetów baroku: Monastyria, Naborowskiego, Potockiego

Postacie
● Molerowski Tartuffe – symbol obłudy i chciwości
● Samota – polski ty szlachacza
Terminy do zapamiętania na zawsze
● Poezja metafizyczna
● Samotność
● Koncept

ROMANTYZM

Tu znajdziesz
● Wielki powrót wiary, uczucia i wyobraźni

● jako najważniejszych wartości
● Rozczarowanie wiedzą i księgami
● Apoteozę młodości i poezji
● Kult wolności i miłości
● Kult wybitnej jednostki, heroizmu i poświęcenie za miliony
● Fantastykę, irracjonalizm w sztuce
● Hasło: mierz siły na zamiary
● Dominację poezji
Lektury
● Cierpienia młodości Wernera Goethego
● Faust Goethego
● Ballady, Dziaty, Part Tadeusza Mickiewicza
● Kordian Słowackiego
● Nie-Boska komedia Krasińskiego
● Poezja romantyków

Postacie
● Bohater romantyczny – Gustaw-Konrad, Kordian, Hrabia Henryk
● Typ werterowski – od Wernera, uosobienie bólu świata
Terminy do zapamiętania na zawsze
● Iracjonalizm
● Mesjanizm narodowy
● Własnorożność
● Ludowość
● Własnorożność
● Orientalizm
● Profetyzm

MŁODA POLSKA – MŁODA EUROPA

Tu znajdziesz
● Postawę dekadencją i pesymizmu końca wieku

● Powrót kultu artysty i sztuki
● Wiarę w intuicję i wyobraźnię
● Pogardę dla mieszczaństwa
● Zachwyt przyrodą gór
Lektury
● Złota i kara Dostojewskiego
● Igrzyska Conrada
● Wesele Wyspiańskiego
● Lulizje Iradami Zeromskiego
● Cierpię Reymonta
● Poezja polskiego modernizmu (Tymon, Kasprowicz, Staff)

Postacie
● Społecznik rezygnujący z własnego szczęścia – doktor Tomasz Judym
● Artysta dekadent pogardzący zwykłymi ludźmi

Terminy do zapamiętania na zawsze
● Neoromantyzm
● Symbolizm
● Ludomania

WSPÓŁCZESNOŚĆ

Tu znajdziesz
● Piętno II wojny światowej

● dominacja w tematyce
● Dwa silne nurty w literaturze: fakt i dokument, awangarda – antypowieści, antyrealizm
● Rozwój filmu, potęgę telewizji
Lektury
● Poezja wojenna – Krzysztof Kamili Baczynski
● Poezja współczesna – Miłosz, Symborska, Herbert, Różewicz
● Opowiadania Borowskiego
● Inny świat Herlinga-Grudzińskiego
● Złoty przed Panem Bogiem Krall
● Tętno Mroka
● Poezja Białoszewskiego, Barańczaka, księda Turowskiego
● Dżama Camusa

Postacie
● Człowiek zlagrowany i zlagrowany
● Doktor Rieux, lekarz z Dżamą
Terminy do zapamiętania na zawsze
● Totalitaryzm
● Egzystencjalizm
● Holocaust